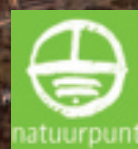

JAARGANG 28 • NUMMER 3 • HERFST 2017

ZOOGDIER

Populatiebeheer damherten
Efficiënt braakballen pluizen
Habitatseisen bruinvis

Goede omgeving voor wezel, hermelijn en bunzing: voldoende dekking, verbinding en zowel droog als nat jachtgebied (hier De Klencke, Drenthe). Foto John Rozema

Bescherming

Verbeteren leefomgeving wezel, hermelijn en bunzing

De algemene indruk is dat het niet goed gaat met de wezel, hermelijn en bunzing. Hoogstwaarschijnlijk komt dit hoofdzakelijk doordat hun leefomgeving achteruit gaat. Hoe is dit te verbeteren? In Nederland is hiervoor geen integrale visie of beleid opgesteld en maatregelen zijn nauwelijks bekend. Dit in tegenstelling tot Zwitserland, waar de stichting Wieselnetz veel materiaal voor wezel en hermelijn heeft uitgewerkt; bunzing lift mee met een deel van de maatregelen. Veel van dit materiaal is in Nederland goed toepasbaar; er zijn echter ook verschillen.

Joyce Verschoor en John Rozema

Voordat op de maatregelen wordt ingegaan eerst, voor een beter begrip, een korte behandeling van de ecologie van de drie soorten.

Hermelijn en wezel Hermelijnen zijn niet aan één prooi-soort gebonden. Hoofdzakelijk worden woelmuizen gegeten, maar ook konijnen en woelratten. Doordat ze minder aan één prooi-soort gebonden zijn, is een populatie robuuster dan een wezelpopulatie.

Wezels eten hoofdzakelijk (woel)muizen. Een wezelpopulatie gaat dan ook erg op en neer met het muizenaanbod. Hierbij komt dat wezels, in tegenstelling tot hermelijnen, 2 keer per jaar jongen kunnen krijgen. Hierdoor kan een wezelpopulatie sterk toenemen bij een groot muizenaanbod. Er moet dan wel verbinding zijn tussen de verschillende leefgebieden om partners te vinden. Wezels en hermelijnen gebruiken lijnvormige structuren als foerageergebied, om

zich te verplaatsen en als dekking. Hun jachtgebied ligt zowel in als buiten deze structuren. Wezel blijft dicht bij de structuur dan hermelijn en zoekt meer dekking om de afstand tussen structuur en jachtgebied te overbruggen. Wezels worden wel in parken en nabij bebouwing gezien. Hermelijnen hebben een voorkeur voor vochtige omstandigheden, in tegenstelling tot wezels. Door hun bouw (lang en slank) koelen wezel en hermelijn snel af. Hun jongen zijn

bij geboorte kaal. Ook zijn ze kwetsbaar voor predatie door roofdieren als vos en roofvogels. Veilige en goed beschutte schuilplaatsen zijn voor wezel en hermelijn dan ook erg belangrijk.

Bunzing De bunzing prefereert een habitat nabij water, zoals meren, rivieren en moeras. Maar ze zijn ook te vinden aan de randen van bossen. De bossen waar ze voorkomen hebben vooral openingen met gemixte en bladverliezende bomen. Ze houden niet van dichte bebossing. Een bunzing eet hoofdzakelijk knaagdieren zoals bruine rat, maar ook konijnen en amfibieën. Hij is een generalist en kan zich aanpassen op de lokaal aanwezige prooi. Bunzingen zijn vooral 's nachts actief en lopen dan gemiddeld 3 à 4 kilometer, al zijn ze in staat om circa 8 kilometer af te leggen.

Het lijkt er op dat de kwaliteit van de rustplaats minder prioriteit heeft dan hoe dichtbij deze bij een voedselbron is. Bunzingen gebruiken als rustplaatsen bij voorkeur holen onder de grond. Ze maken gebruik van elk hol waar ze in passen. Nesten bevinden zich vaak in konijnenburchten, vossenburchten en dassenburchten. Verder zijn nestplaatsen te vinden onder stenen, in boomholtes, in holtes/kieren tussen de wortels van bomen en onder opgestapelde bomen/takken. In de winter trekken bunzingen, voor voedsel en beschutting, meer naar de bewoning (boerderijen, schuren etc.).

Maatregelen

Water Hermelijn en bunzing komen veel voor in moerassen en nabij sloten. Verlaging van het waterpeil en verlegging van sloten hebben daarom een negatief effect op hermelijn en bunzing. Verhoging van het waterpeil, met als gevolg minder muizen, is een verslechtering voor wezel.

Schuilplaatsen Omdat wezel en hermelijn snel afkoelen en ze kwetsbaar zijn voor predatoren, zijn vooral goed beschutte schuilplaatsen van groot belang. Deze schuilplaatsen moeten nabij hun jachtgebied liggen en niet in de buurt van plaatsen waar veel mensen (en hun honden) komen.

Als schuilplaatsen kunnen takkenhopen gemaakt worden. In een territorium moeten meerdere schuilplaatsen aanwezig zijn. Het aantal takkenhopen is afhankelijk van het al dan niet aanwezig zijn van goede natuurlijke schuilplaatsen. De afstand tussen de schuilplaatsen dient niet te groot te

Nestkast geschikt voor wezel en hermelijn. Foto Matthijs Smaal

zijn (tientallen meters).

De takkenhoop moet ten minste 1 m hoog, 2 m breed en 3 m lang zijn en moet minimaal 2 in/uitgangen hebben. De bodem dient te bestaan uit dun materiaal als riet, takjes of gras. Hierop dient een van dikke takken gemaakte nestkamer (30 bij 30 cm) gemaakt te worden. Deze moet minimaal 2 openingen hebben, die zo klein zijn dat een vos er niet door kan. In plaats van een nestkamer te maken van takken kunnen er daarnaast speciale nestkasten worden gebruikt. Op de nestkamer of nestkast dienen vervolgens takken van circa 1 m te worden gelegd.

Ook voor bunzing is het maken van soortgelijke takkenhopen zinvol. Deze kunnen ook geplaatst worden nabij een bosrand. Voor bunzing zijn oude schuurtjes en dergelijke van belang.

Verbindingen Het verdwijnen van verbindingen tussen de leefgebieden is een van de oorzaken van de achteruitgang. Bij afwezigheid van dekking biedende verbindingen kan er geen genetische uitwisseling plaatsvinden en kunnen potentieel geschikte leefgebieden niet worden bereikt. Verbindingen tussen leefgebieden is dan ook belangrijk. Verbindingen kunnen op vele manieren tot stand worden ge-

bracht zoals: natuurvriendelijke oevers, takkenmuren, droge begroeide greppels, sloten met ruig begroeide kanten etc.

De verbindingen dienen voldoende beschutting te bieden. Indien een verbinding erg lang is en geen voedsel of schuilplaatsen biedt is deze minder geschikt. Enkele stapstenen in de vorm van een bosje of een takkenhoop kunnen dan een oplossing bieden.

Dekking Dekking geeft mogelijkheden tot verstopping en bij ongezien kunnen verplaatsen. Dit is net zo nodig als dekking bij plekken waar de kleine marters langere tijd verblijven. Zo dient er voldoende dekking te zijn om veilig van een (verbindende) structuur naar het jachtgebied te gaan. Wezel blijft hierbij dicht bij de structuur dan hermelijn en zoekt meer dekking om de afstand (enkele tientallen meters) tussen structuur (en jachtgebied (muizenholen) te overbruggen. Dekking kan bestaan uit grote graspollen of andere planten, begroeide verlagingen in de grond, ruigte etc.

Joyce Verschoor en John Rozema zijn actief in de Werkgroep Kleine Marterachtigen van de Zoogdiervereniging.

Voorbeeld van takkenhoop met nestkamer. Uit: Fördermassnahmen für Wiesel im Landwirtschaftsgebiet, Wieselnetz.